

Kdyby pachatel zamýšlel pokračovat v trestném činu tak, že by chtěl uvést čin na vědomí většímu počtu osob postupně, a kdyby byl přistižen při prvním článku této své činnosti, šlo by o nedokonaný přestupek podle §§ 6, 516 tr. z.

To i v tom případě, že by se urážka mravopochestnosti nebo stydlivosti stala tiskopisem. V tom je rozdíl mezi ustanovením § 516 tr. z. a § 303 tr. z. V tomto ustanovení se spáchání urážky církve »veřejně« nebo »v dílech tiskových« navzájem zastupují, kdežto při urážce mravopochestnosti nebo stydlivosti spáchání urážky »tiskopisem« přistupuje k podmínce »veřejného pohoršení« jako kvalifikační moment činu jako přečinu. Stačí-li tudíž k dokonání přečinu podle § 303 tr. z. v případě jeho spáchání v tiskových dílech, že byl tiskopis sdělen již odevzdáním jediného výtisku (rozh. čís. 6705 Sb. n. s.), šlo by v takovém případě při urážce mravopochestnosti nebo stydlivosti o nedokonaný přečin podle §§ 8, 516 tr. z.

d) Podle toho, co bylo uvedeno, vyžaduje se v naplnění skutkové podstaty podle § 516 tr. z., aby byla dána možnost, že urážku mravopochestnosti nebo stydlivosti postřehne větší počet lidí (ať současně nebo postupně). Tato možnost postřehnutí větším počtem lidí se však musí vztahovat na samu urážku, nestačí však, že se o ní doví větší počet lidí teprve dodatečným vypravováním jednotlivce, který měl možnost postřehnout čin.

Zaujme-li toto stanovisko, pak nelze souhlasit s názorem, že způsobilost činu vzbudit veřejné pohoršení je tu i tehdy, poukazují-li okolnosti případu k tomu, že osoba dotčená smilnými činy jich nesmlčí, jako je tomu u mladistvých osob (rozh. čís. 1996 Sb. n. s.), nebo byl-li čin spáchán za okolností, jež poukazovaly k tomu, že se čin dostane do veřejnosti dodatečným vypravováním čtrnáctiletého děvčete (rozh. čís. 3727 Sb. n. s.), nebo je-li vzhledem k věku dítěte dána možnost, že se jeho sdělením dostanou činy obžalovaného na vědomí větším upočtu osob (rozh. čís. 6606 Sb. n. s.), nebo byl-li čin spáchán za okolností, které poukazovaly k tomu, že se o něm doví (zejména dodatečným vyprávěním) větší počet lidí (rozh. čís. 6686 Sb. n. s.). Správně podotýká rozh. čís. 4166 Sb. n. s. v § 491 tr. z., že se neveřejně pronesený výrok nestane veřejným tím, že se dalším sdělováním dostane do veřejnosti.

Viktor Knapp:

O PRÁVNÍM POSTAVENÍ RAKUŠANŮ VE VĚCÍCH MAJETKOVÝCH.

I.

K řešení této otázky nelze přistoupiti bez určitých rozpaků.

Právní postavení Rakušanů je dosti nejasné a zejména praxe jest — jako většinou dnes v nižších instancích veřejné správy — namnoze velmi nejednotná a právní stav se neustále mění. — Vláda republiky Československé sice uznala vládu rakouskou, tím však dosud do právního postavení Rakušanů v Československé republice mnoho jasna vneseno nebylo, a to ani s hlediska práva mezinárodního, ani s hlediska právního řádu vnitrostátního. — Rakouští státní občané mají značně odchylné a výhodnější právní postavení než Němci ve věcech politických, tedy uvnitř normového celku zvaného právem veřejným. — Tito Rakušané, pokud se nijak neprovinili, jsou především vyňati z internování, dále z újem při zásobování a pod.

Záležitosti majetkoprávní jsou však zatím řešeny s hlediska národnostního a nikoliv s hlediska státní příslušnosti, takže v oboru práva majetko-

vého nemá většinou státní občanství žádnou relevanci a rozhodná jest národnost osoby posuzované.

V otázce Rakušanů se však obě hlediska často prolínají a různé právní předpisy stanoví výjimky z ustanovení dotýkajících se osob národnosti německé pro osoby státní příslušnosti rakouské.

Všeobecně se domnívám, že Rakušani německé národnosti jsou zásadně na roveň postaveni ostatním Němcům, leč by byli z některých ustanovení speciální normou vyňati.

Vzhledem k tomu, že — jak bylo již řečeno — ve věcech majetkových jest různý právní režim podle národnosti posuzované osoby, naskytá se otázka, podle čeho jest posouditi příslušnost k určitému národu.

O této věci bylo mnoho psáno a mnoho debatováno a je to otázka především sociologická a filosofická. — Jsou názory, v nichž převládá pro pojem národa prvek teritoriální (na př. národ americký, národ švýcarský, belgický a pod.). V jiných názorech převládá prvek jazykový (obecné pojetí národa u nás) a konečně byl i názor teorie nacistické, považující národ za přirozený útvar, vzniklý pudovým seskupením osob téže krve, jehož členem se lze státi pouze zrozením. — Tyto všechny úvahy měly by význam jedině de lege ferenda.

De lege lata, myslím, je situace jasná do té míry, že (zejména podle dekretu č. 5/1945 Sb.) ve věcech majetkových jest nevyvratně za Němce považován ten, kdo se sám k národu německému hlásil, a to ať výslovně nebo příslušenstvím k nějaké organizaci nebo útvaru, sdružujícímu osoby německé národnosti (§ 6 cit. dekretu). Při tom nečiní rozdíl, jaké ona osoba je státní příslušnosti, a s tohoto hlediska jest zásadně posuzovati i právní postavení Rakušanů ve věcech majetkových.

Nejdůležitější otázky, které jest třeba probrati, jsou jednak postavení Rakušanů vůči dekretu o národní správě (č. 5/1945 Sb.), dále ve věcech konfiskace majetku osob státně nespolehlivých (dekret č. 108/45 Sb.) a konečně ve věcech finančních opatření administrativních.

Především se domnívám, že tu nelze bráti zřetel na § 33 o. o. z., neboť ustanovení o Němcích mají vůči občanskému zákoníku zajisté speciální postavení a vůči § 33, jenž stanoví zásadní rovnost cizinců s tuzemci, stanoví speciální právní režim pro osoby určité národnosti bez ohledu na státní příslušnost, tedy i tehdy, jsou-li cizinci.

II.

Všeobecně tedy jsou rakouští státní příslušníci ve věcech majetkových na roveň postaveni Němcům. To znamená především, že se na jejich majetek vztahuje dekret č. 5 Sb. ze dne 19. V. 1945 o národní správě a vyhláška ministerstva financí ze dne 22. VI. 1945 č. j. 461/45-IV/5 (Úř. list č. 44/1945, č. vyhlášky 83).

Na půdě této vyhlášky mají však Rakušané určité výhody a jsou posuzováni do jisté míry blahovlnněji než jiní Němci.

Podle výnosu ministerstva financí ze dne 20. VII. 1945 č. j. 13080/45-IV/5, jenž byl intimován bankám, mají neprovinivší se Rakušané, kteří se vykáží potvrzením zplnomocněnce pro hájení zájmů rakouských státních příslušníků o svém rakouském občanství a potvrzením národního výboru o svém nezávadném chování, pokud dále jsou devisovými tuzemci, značné úlevy, pokud se týče ustanovení § 8 cit. vyhlášky ministerstva financí ze dne 22. VI. 1945.

Takto kvalifikovaným Rakušanům byla uvolňována především bez dalšího měsíčně částka K 5000,— z vázaného účtu, což však bylo zrušeno vy-

hláškou min. financí ze dne 29. X. 1945 č. j. 55.842/45 (Úř. list, č. 128/I, č. vyhlášky 363), čl. III, odst. 2.

Dále jsou tito Rakušané, až do definitivní úpravy právních poměrů Rakušanů vůbec, zproštěni cit. výnosem povinnosti vložit cenné předměty podle § 8 cit. vyhlášky do vázané úschovy, což dosud platí. Bylo by však nicméně mylné domnívat se, že vzhledem k těmto úlevám jsou Rakušané podrobeni jinému právnímu režimu než Němci. Podle dnešního právního stavu jsou pouze někteří Němci považováni za »neprovinivší se Rakušany« a za splnění této skutkové podstaty požívají v rámci právních předpisů, týkajících se Němců, určitých výhod. Zásadně však Němci zůstávají a v pochybnostech nebo v nedostatku speciální právní normy jest na ně použiti obecných právních předpisů o Němcích.

III.

Do jisté míry mají Rakušané dokonce postavení horší než Němci. Ti Němci totiž, kterým podle dekretu č. 33/1945 Sb. bude zachováno československé státní občanství, budou zcela zrovnoprávněni s Čechy a Slováky a mohou z toho důvodu nepochybně žádati zrušení národní správy svého majetku podle § 11 cit. dekretu (pokud ovšem nejsou dány pro zachování národní správy jiné důvody, na př. asociálnost a pod.).

U Rakušanů dalo by se konstruovati sice podobné právo žádati zrušení národní správy podle § 11 s odůvodněním, že získáním rakouského občanství (v předpokladu ovšem, že tu opět nejsou dány jiné důvody pro zachování národní správy) se sice nic nezměnilo na příslušnosti žadatele k německé národnosti, že však tím přestal veřejný zájem na národní správě a jest tudíž dán předpoklad pro její zrušení podle § 11 cit. dekretu.

Proti tomu mluví však to, že jde o cizozemce a uvolněním z národní správy hrozilo by převedení majetku (svršků) do ciziny a event. zatížení majetku, což ovšem až do definitivní úpravy právních poměrů Rakušanů jest ve veřejném zájmu zajisté nežádoucí a tudíž není dána skutková podstata § 11 cit. dekretu.

Zdá se proto, že výše uvedená konstrukce by sotva obstála a dosavadní praxe také velkou většinou trvá na tom, že majetek Rakušanů z národní správy vyjmouti, či přesněji řečeno, národní správu zrušiti nelze. Rovněž — pokud jsem mohl zjistiti — nebyly z ústředních úřadů vydány žádné směrnice, které by Rakušany — pokud se týče národní správy — posuzovaly blahovlnněji než Němce. S tohoto hlediska koliduje do jisté míry § 2 dekretu č. 5/1945 s výše citovaným výnosem ministerstva financí ze dne 20. VII. 1945. Jde však nepochybně jen o kolisi zdánlivou. Podle § 2 cit. dekr. má býti veškeren majetek Němců, tedy i cenné předměty podle § 8 cit. vyhl., podroben obligatorně národní správě. Pro Rakušany není výjimky. Výnos ministerstva financí ze dne 20. VII. 1945 vyjímá však tyto předměty z depoziční povinnosti podle § 8 cit. vyhl. a jaksi mlčky předpokládá volnou disposici Rakušanů těmito předměty. Dekret č. 5/1945 a cit. výnos ministerstva financí jsou však normy z různých vrstev strukturální stavby právního řádu a výnos ministerstva financí dekretu zcela jistě derogovati nemůže, neboť jejich funkce v celku jsou zcela rozličné a nikde se nedotýkají.

Pokud tedy tyto cenné předměty jsou pod národní správou, zajisté nebude možno dosíci jejího zrušení s odvoláním na cit. výnos, který pouze znamená, že tyto předměty nemusejí být složeny do vázané úschovy, otázky

jejich národní správy se však nijak nedotýká. V praxi ovšem, jak bude zmíněno dále, tyto předměty často nebyly dávány do národní správy, nýbrž byly zabavovány, z čehož však neprovinivší se Rakušané jsou vyňati, takže obvyčejně tyto předměty budou dosud mít ve své volné dispozici.

A tak má cit. výnos ten praktický význam, že tam, kde cenné předměty podle § 8 cit. vyhlášky nejsou pod národní správou, nemusejí býti vloženy do nucené úschovy a zůstanou ve volné dispozici vlastníka.

IV.

Majetek Rakušanů jest nepochybně majetkem spadajícím pod národní správu ve smyslu § 20, odst. 1 cit. dekr., z čehož plynou především dva důsledky, totiž ten, že se do těchto majetků zavede národní správa podle § 2 cit. dekretu (což se velkou většinou již stalo) a dále ten, že — i pokud snad národní správa zavedena nebyla — jsou všechna právní jednání, týkající se podstaty těchto majetků, kdykoliv uzavřená, pokud byla provedena po 23. V. 1945, neplatná a to bez ohledu na vědomost či nevědomost druhého smluvníka (§ 20, odst. 1 dekr. č. 5/45 Sb.). Převody majetku, náležejícího Rakušanům, provedené po dni 29. IX. 1938 jsou bezúčinné za podmínek § 2, odst. 2 cit. dekr.

Neplatnost dispozic po 23. V. 1945 týká se ovšem podle § 20, odst. 1 dekr. pouze podstaty majetku, nikoliv též užitků. Dispozice užitky jest ovšem značně omezena cit. vyhláškou ministerstva financí, podle níž veškeré platy ve prospěch Němců lze konati jen na vázaný účet. Vlastní-li tedy na př. Rakušan dům, který dosud není pod národní správou, nájemné nicméně musí být skládáno na vázaný účet. Event. prodej domu pak by zajisté správní úřad podle vl. nař. 218/1938 Sb. nemohl schváliti, neboť jde o jednání ex lege neplatné.

Význam rozdílného právního režimu pokud se týče podstaty a užitků pro praxi je ten, že na př. je zajisté platná smlouva, kterou Rakušan zečí stojící úrodu (užitky).

V.

Podstatnější rozdíl v právním postavení Rakušanů a ostatních Němců ve věcech majetkových týká se dále osobních svršků a bytového zařízení. Tato otázka jest ovšem právnicky dosti choulostivá. Osobní svršky a bytová zařízení Němců náleží beze sporu podle § 2 dekretu č. 5/1945 Sb. pod národní správu. Většinou však byly tyto předměty ještě před vydáním tohoto dekretu národními výbory v revoluci zabaveny, resp. zajištěny, takže obvyčejně do národní správy nepřišly a jsou národními výbory zapůjčovány potřebným osobám.

Není mi známo a nikde se mi ani nepodařilo zjistit, že by tato opatření se opírala před vydáním dekretu o konfiskaci nepřátelského majetku ze dne 25. X. 1945 o psanou právní normu. (Tím ovšem není řečeno, že to považuji za bezprávné; odůvodnění vyžadovalo by však obšírné teoretické úvahy, na kterou zde není místa.) A tu praxe připouští pro Rakušany, kteří nejsou zajištěni nebo internováni, výjimku v tom smyslu, že jim ponechá osobní svršky a bytové zařízení v užívání. Nicméně se však domnívám, že všech předmětů, které ať z jakéhokoliv důvodu zůstaly ve volné dispozici Rakušanů se týká ustanovení § 20, odst. 1 dekretu č. 5/1945 Sb.

VI.

Nová situace vznikla dekretem ze dne 25. X. 1945 o konfiskaci nepřátelského majetku č. 108/1945 Sb. Tento dekret, na jehož základě bude likvidována velká většina národních správ, vychází rovněž s hlediska národnostního (§ 1, odst. 2) a konfiskuje majetek osob německé nebo maďarské národnosti bez ohledu na jejich příslušnost. Pro Rakušany opět není stanovena výjimka.

Ventilem je tu ustanovení § 2, odst. 2 konfiskačního dekretu, podle něhož vláda může nařízením vyjmout z konfiskace určitý okruh osob. Zdá se, že toto ustanovení připravilo cestu právě pro úpravu majetkově-právních poměrů Rakušanů.

VII.

Konečně jest třeba se zmínit ještě o některých administrativních opatřeních finančních. Výše již byla řeč o vyhláске ministerstva financí č. j. 461/45-IV/5 č. 83 a o výměru téhož ministerstva čj. 13080/45-IV/5.

Právního postavení Rakušanů se dále týká bezprostředně vyhláška ministerstva financí ze dne 29. X. 1945 č. j. 55.842/45 (Úř. list č. 128/I), č. vyhlášky 363 a dále Směrnice ministerstva financí ze dne 20. X. 1945 pro uvolňování vkladů podle § 14 dekretu č. 91/1945 (Úř. list 123/I, č. vyhlášky 338).*)

Vyhláška čís. 363 potvrzuje zde zastávaný názor o zásadním posuzování Rakušanů jako Němců, neboť v článku I. se odvolává na § 12 bod 1 vyhlášky čj. 461/45 č. 83, stanovící pojem Němce s hlediska národnostního, a v článku II, odst. 2 b) vyjímá Rakušany, kteří hodnověrně prokáží své rakouské státní občanství a svoji politickou bezúhonnost, z právního režimu, kterému podrobuje ostatní Němce, i z ustanovení článku III. Směrnice č. 338. Toto vynětí znamená, že Rakušanům, takto kvalifikovaným, mohou peněžní ústavy a poštovní spořitelna uvolňovati z vázaných kont částky podle Směrnic č. 338 a nepodléhají tedy Rakušané omezením článku II, odst. 1 vyhlášky č. 363. Jsou tedy Rakušané zde postaveni na roveň obyvatelům státně spolehlivým.

K tomu ovšem sluší poznamenati, že konta Rakušanů jsou vázána dvakrát. Jednak podle § 5 vyhlášky č. 83 (čj. 461/45) a jednak podle § 7 dekretu č. 91/1945 Sb. — Vyhláška č. 363 zároveň ruší v čl. III, odst. 2 výměr čj. 13.080/45, pokud jím byla poskytnuta úleva Rakušanům co do volného nakládání vklady a účty u peněžních ústavů s hlediska vyhlášky č. 83 Úř. listu. Uvolňování z kont Rakušanů může se nyní díti ve smyslu článku II, odst. 2 b) vyhlášky č. 363 pouze podle Směrnic ministerstva financí ze dne 20. X. 1945 (č. 338 Úř. listu).

Zdá se však, že tu nebylo pomysleno na jednu věc. Zatím co totiž podle výměru čj. 13.080/45 se mohla Rakušanům uvolniti měsíčně částka K 5000,— bez dalšího, připouštějí Směrnice č. 338 v čl. I, odst. 1 uvolnění měsíční částky Kčs 1000,— a po Kčs 500,—*) na další osoby v povinné

*) Za tisku tohoto článku byly Směrnice č. 338 zrušeny a nahrazeny Směrnicemi č. 601 (Úř. list č. 156/I z 19. XII. 1945), jež zvyšují částku, kterou lze maximálně uvolniti na Kčs 1400,— resp. Kčs 700,—.

Článek III. Směrnice č. 601 jest obdobný článku III. Směrnic č. 338 a jest tedy nepochybně vyhlášku č. 363 aplikovati stejně na Směrnice č. 601 jako dosud na zrušené Směrnice č. 338.

pěči jen osobám výdělečné činnosti neschopným za splnění dalších podmínek. Rakušané však většinou zaměstnání nejsou a výdělku nemají, takže ti, jejichž pracovní schopnost není aspoň snížena, by neměli vůbec možnost dostatí ze svých vázaných kont jakékoliv částky. Zdá se, že tu nápravu zjedná praxe, neboť rozhodování je tu dáno do rukou Poštovní spořitelny a peněžních ústavů, a — pokud vím — jest s vědomím ministerstva financí pojem osob výdělečné činnosti neschopných extensivně vztahován vůbec na osoby, které beze své viny výdělečně nejsou činny, i když jsou práce schopny (a to nejen Rakušani, nýbrž i na př. studenti a pod.).

Dodati ještě sluší to, že podle článku II. 2 b) vyhlášky č. 363 jsou Rakušani vyňati pouze z omezení čl. II, odst. 1 téže vyhlášky. Podle zásadního pojetí právního postavení Rakušanů, zde zastávaného, jest tedy třeba se domnívati, že ostatní ustanovení této vyhlášky dopadají i na Rakušany.

A konečně třeba zdůrazniti to, že vyhlášky ministerstva financí zajisté ani tu nemohou derogovat dekretu č. 5/1945 Sb., takže uvolňování podle vyhlášky č. 363 resp. Směrnic č. 338 jest nepochybně možno jen tehdy, pokud konto, z něhož má býti částka uvolněna, není pod národní správou. Pokud by toto konto pod národní správou bylo, bylo by zapotřebí ještě souhlasu orgánu, který národní správu zavedl (§ 22, odst. 2 dekretu č. 5/1945 Sb.).

VIII.

Uhrnem lze tedy říci, že právní poměry Rakušanů ve věcech majetkových jsou značně neujasněné a rozhodně nelze podati podrobný a zcela spolehlivý jejich přehled.

Účelem tohoto článku bylo podati pouze v hrubých rysech praktický obraz dnešního právního stavu v této věci. Nebylo mým úmyslem jíti do přílišné hloubky a řešiti všechny, namnoze i zajímavé problémy, které tato otázka skýtá. Bylo by to nevyhnutelně znamenalo na jedné straně upadnutí zbytečné kasuistiky a značné teoretisování na straně druhé, což by pro především praktické účely tohoto článku bylo zbytečné.

Pro praxi postačí zajisté dvě základní směrnice. Především přesné rozlišování funkcí dekretu č. 5/1945 Sb. na straně jedné a vyhlášek a výnosů ministerstva financí na straně druhé a dále zásada již vyslovená, že obecně Rakušani podle dosavadního právního stavu jsou Němci, kteří za určitých podmínek jsou z opatření proti Němcům vyňati (ergo pokud vyňati nejsou, těmto předpisům o Němcích podléhají).

Není pochybnosti o tom, že tento právní stav, plný nejasností a rozličné praxe, není uspokojivý. Pokud vím, jest tato otázka předmětem úvah v příslušných úřadech a lze patrně v dohledné době očekávati jasnou a jednoznačnou úpravu.